

Tıp Fakültesi Öğrencisi Gözüyle “The Doctor” Filminin Etik Analizi Ethical Analysis of the “The Doctor” Movie from a Medical Student’s Perspective

Dila Gönül COŞKUN^a

“Eğer bir dünyayı anlamak istiyorsanız o dünyaya adım atmalısınız.”

Yayın Tarihi: 24 Temmuz 1991

Türü: Dram

Ülke: ABD

Yönetmeni: Randa Haines

Senaryo: Robert Caswell

Hasta-hekim ilişkisine dayanan devasa tıp dünyasında yakalandığı bir hastalık nedeniyle hekim kimliğinden hasta kimliğine geçen bir cerrahın hayatının nasıl değiştiği bu güzel filmde etkili bir şekilde anlatılıyor. İlişkinin karşı tarafına geçen cerrah Jack Mackee yeni deneyimler edinirken biz hekim adaylarına da yepyeni bir perspektif kazandırıyor. Olaylar Jack Mackee'nin etrafında dönerken bizler hasta, hekim, sağlık personeli gibi kimlikleri gözlemliyoruz; ameliyathaneyi ve ameliyat uygulamalarını izlerken hastane prosedürleri gibi kavramları da tanıma fırsatı yakalıyoruz. Filmde günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz nitelikte insanları görmek de mümkün.

^aMalatya Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Malatya ✉ gonul_dila00@hotmail.com

Gönderim Tarihi: 10.11.2020 • Kabul Tarihi: 15.12.2020

Ana karakterimiz Jack Mackee (William Hurt) eğlenceli ve enerjik yapısıyla göze çarpıyor. Ameliyathanede, ameliyat esnasında bile dans edip şarkı söylüyor. Biz onun bu neşeli hallerine kapılırken karakterimiz yapısındaki egoistliği küçük ayrıntılarda bizimle paylaşıyor. Tıpkı rutin kontrol için girdiği hasta odasında hasta yakınına eliyle buyurgan bir şekilde çekilmesini söylemesi gibi. İşinde gayet başarılı, kendine has tedavi yöntemleri olan Dr. Jack Mackee yaptığı ameliyatlara imzasını atıyor. Hayatının dönüm noktası olacak olaya kadar da katı bir doktor olarak tanıtıyor kendini. Öğrencilerine söylediği net bir cümle var: "İçeri gir, tamir et, çık". Dr. Mackee'nin iç dünyasına biraz daha yakından bakarsak onun kalın ve yüksek duvarları olduğunu görebiliriz. Bunlar onu çevresinden soyutlayan ve onu yalnızlaştıran duvarlar. Cerrah kimliğinin arkasına saklanarak kendini duygusallıktan ve insani duygulardan korumaya çalışan bir kişilik. Yakın çevresinde sayılı insan var. Bunlardan biri iş arkadaşı Dr. Murray (Mandy Patinkin). Dr. Murry'nin mesleki becerisi hakkında bilgilerimiz sınırlı ama mesleki etik açısından düşündüğümüzde istediğimiz hekim kimliğini göremiyoruz. Hastalarını çok değerli birer birey olarak görmektense onları hastanenin başarısını ölçen birer sayısal veri olarak görmeyi tercih ediyor. Bununla da kalmayıp kendisine açılan bir davada arkadaşından yalancı şahitlik yapmasını isteyerek güvenimizi derinden sarsıyor. Bizlere olumsuz örnek teşkil eden tek karakter Dr. Murry değil. Jack Mackee'nin boğaz ağrısı için görünmek istediği doktor Dr. Abbott (Wendy Crewson) da istediğimiz hekim vasfına ulaşamıyor. Hastasına tedavi sürecini anlatıp onu bilgilendirerek takdirimizi kazanan Dr. Abbott kibirli davranışlarıyla ve hastasının istemediği bir tedaviyi uygulayarak onun özerkliğini hiçe saymasıyla tepkilerimizi topluyor.

Jack Mackee'nin terazinin diğer kefesine geçmesiyle bizler de tıp dünyasının diğer yarısına adım atıyor ve hasta kavramını tanımaya başlıyoruz. Jack'in sevgili eşi Anne ve biricik oğlu Nicky ile tanışıyoruz. Anne iyi bir eş, iyi bir anne ve iyi bir arkadaş. Nicky ise duygusal ve hassas bir çocuk. Onları tanıdıkça ve hastanın tedavi sürecinde neler hissettiklerine tanık olunca bir hekimin hastanın yanında hastanın ailesine karşı da sorumlu olduğunu anlıyoruz.

Jack'in eşiyle ilk doktor randevusuna gitmesiyle birlikte diğer hastane çalışanlarının da tedavi sürecindeki yerlerini görmeye başlıyoruz. Jack ve eşi bekleme salonunda uzun bir süre bekliyorlar ve hemen ardından hastane sekreterleriyle olan diyaloglarını duyuyoruz. Diyalog sırasında Jack Mackee'nin o hastanenin bir doktoru olduğu için beklediği öncelik de dikkatimizden kaçmıyor. Sekreter ilgisiz tavırlarıyla hastamıza uzun zaman önce verilmesi gereken bir formun unutulduğunu söylüyor ve bunun için özür dileme zahmetinde bile bulunmuyor. Bütün bunların hastada ve hasta yakınında yarattığı hayal kırıklığını gören bizler de hastane personelinin hastanın tedavi sürecinde motivasyonu sağlamadaki önemini anlıyoruz. Jack'in hastane odalarından birine biyopsi için girmesiyle sinirler gerilmeye başlıyor. Hemşirenin kaba ve buyurgan tavırları hastane çalışanlarına olan inancımızı bir kez daha kırıyor. Hemşire hastalarının çok değerli birer birey olduğunu göz ardı edip onların mahremiyetlerine saygı duymayı reddedince de hem hastalarını hem de biz izleyicileri öfkeliyor.

Jack Mackee hekimine kararlarını dinletmemesinin ardından soluğu radyoterapi kliniğinde alıyor. Radyoterapi sürecinde hekiminin tedaviyi aksatması, işlem hakkında aydınlatıcı bilgi verilmeden uygulamaya başlanması gibi olumsuzluklarla karşılaşan Jack Mackee tedavinin onu daha da kötüleştirdiğini öğrenmesiyle irkiliyor. Bu durum da dört temel etik ilkimizin mihenk taşı olan zarar vermeme ilkesini çiğneyip mesleki değerlerimizi en derinden sarsıyor. Tümörün büyüdüğünü fark eden Dr. Charles Reed hastaya bu durumda Dr. Abbott ile yeni bir tedavi yöntemi araştıracağını söylüyor. Bu sürece hastanın kararlarını dahil etmeyen Dr. Reed ile dört temel ilkimizden bir diğeri olan özerkliğe saygı ilkesi bir kez daha hiçe sayılıyor. Hastanın çiğnenen bütün hakları, hiçe sayılan bütün değerleri için de hastane personelleri tek bir çözüm üretiyor: Hastaya umutsuzca "Üzgünüm" demek. İşte bu zorlu süreçte Jack'in hayatını sonsuza kadar değiştirecek olan biriyle tanışıyoruz: June (Elizabeth Perkins).

June'un hayatı da sahip olduğu beyin tümörü nedeniyle değişmiştir. Doktorları gerekli tetkikleri yapmadığı için tedavisine geç kalınmış bir hastadır. İhmaller sonucu hastalığı ilerlemiş, sahip olduğu güzel enerjiyi zamanla kaybetmiş ama insani duygularını, manevi gücünü muhafaza etmeye devam ediyor. O dışarıdan ne kadar

zayıf ne kadar güçsüz görünse de ruhuyla Dr. Jack'ı ve bizi etkilemeyi başarıyor. Onun hayalleri, fikirleri ve hayatı tıpkı dans eder gibi yaşaması doktorumuzun buzdan duvarlarını eritiyor. Hekimine muhtaç, zavallı, çaresiz bir hastanın gözleri June'un sahip oldukları.

Hayatının dönüm noktası olan bu süreçte ruhuna dokunan bir arkadaşını kaybederek acı deneyimlere sahip olan Jack, bütün bunlar sayesinde paha biçilemez değerler kazanıyor. O kocaman duvarlarının arkasından kişiliğinde saklı kalan yardımseverliğiyle, dürüstlüğüyle, sevgi dolu kalbiyle çıkıyor. Hasta olmanın ne demek olduğunu en yakından deneyimleyen Jack, bu deneyimini ilk dersinde öğrencilerine klinik etik eğitimiyle öğretiyor. Öğrencilerine, hastaları sadece onların yerinde olarak anlayabileceklerini anlatıyor ve her birinin birer hasta önlüğü giymesini ve hasta-hekim ilişkisinin karşı tarafına geçmesini istiyor. Hastaya ismiyle hitap etmenin ne kadar önemli olduğunu çok iyi anlayan Dr. Jack Mackee kutsal mesleğinin etik değerlere sarılmasına izin veriyor ve insani duygularını, etik yargılarını kaybetmemenin bir doktoru ne kadar yücelttiğini hepimize gösteriyor.

Film, henüz tıp eğitimin başında olan bizler için bir ders niteliğinde. Hastalarına tepeden bakan, onların kararlarına saygı göstermeyen Dr. Abbott'ı; hastalarını birer başarı ölççeği olarak gören Dr. Murry'yi ve bu isimlere karşın hastasıyla geçmişte yaşadığı bütün bireysel çatışmalarını bir kenara bırakıp onu tedavi etmek için elinden geleni yapan Dr. Eli Blumfield'ı izleyip ilerde hangisi gibi olmak istediğimizi düşünmek için güzel bir fırsat sunuyor bizlere. Biz doktor adayları filmde de açıkça görüyoruz ki: hasta; hastalığı hakkında bilgisizdir, çaresizdir ve hekimine muhtaçtır. Bunun farkında olmak hekime hastasını ezme, onu küçümseme, değersiz sayma hakkı vermez. Aksine onu anlama, onun değerlerine, kararlarına ve haklarına saygı duyma sorumluluğunu verir. Hasta-hekim ilişkisi karşılıklı saygı, güven ve katılıma dayanır. Dr. Abbott gibi hastasına saygı duymayan hekimler ve Ralph gibi hekimine güven duymayan hastalar bu ilişkiyi sarsar. Hasta-hekim ilişkisi bir toplumdaki en kuvvetli bağlardan biridir ve iki tarafın da birbirlerine karşı sorumluluğu vardır. Biri diğerinden üstün değildir. İki taraf da insandır ve değerlidir.

Bilimsel açıdan gayet eğitici olan film, sanatsal yönüyle de büyülüyor biz izleyicileri. Etik değerleri mesleki eğitimimizin başköşesine oturturken buzdan sandığımız tıp dünyasının duygusal tarafıyla da tanışıyoruz. Karakterlerimiz insani yönleriyle tanışıp hayatlarını değiştirirken bizler de fikir dünyamızı paha biçilemez değerlerle süslüyoruz. Film bize ana fikrini, çok güzel bir şekilde öğretiyor ve bize diyor ki: "Eğer bir dünyayı anlamak istiyorsanız o dünyaya adım atmalısınız."

TEŞEKKÜR

Okulda bizlere sunduğu eğitim ve gelişim fırsatları için rektörümüz Sayın Prof. Dr. Aysun Bay Karabulut'a ve hem ders sürecinde hem de makalemın oluşum aşamasında verdiği bilimsel destek için Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi Gamze Özbek Güven'e teşekkürlerimi sunarım.